

VVISSENBURGV M.

OLLIGVNT quidā ex Ammiano, Marcellino, Sebusianos, qui supra Nemetes signantur, olim fuisse VVissenburgenfes. Nam si collas s. primū, & mutes b. in v. fa-
cile ex Sebusio fit Vifū, atq; inde Vifeburgum, quod Germani cum duplici proferunt v. Est autē in figne & clarū oppidū, ad Vogaf montis radices, fitu amœnum,
conditum, collibus vñdīq; humilibus claufum, nemoribus & varijs arborum generibus ad occidentem fœlix, tellus cœli benignitate frugifera, oppidum ab omni
parte natura atq; humana firmatum industria, Lutra amnis, cuius fontes in ipfis montibus paulo altius feptem millib. paffuum ab oppido surgunt, penetratis iā
montibus per medium interluitur: qui vbi sub oppidi mœnibus elabitur ftricto alueo duobus millibus paffuum præcipiti cursu in Rhenum vno ostio exoneratur.
Loci tanta est vetustas, vt etiam apud nullos rerum fcriptores eius origo reperiatur. Sed dum An. Christi 664. Dagobertus Gallorum Rex, postquam ob patratam
in sancta loca tyrannidem, ad diuinum raptus tribunal (sic habent literæ foundationis) à diuis pro commisso scelere accusatus, flagellifq; casus, & ad Dionysij preces restitutus ef-
set, in eo loco, quem diu antea VVissenburgium appellatum, suis literis declarat, in figne ac regale monasteriū infinitis extruxit sumptibus, monachis diu Benedicti profitentib.
regulam, tradidit. Addidit regalibus his ædificijs agrū copiosum atq; fertilem, oppidum ipsum & circum loca, q̄ Gallorū tunc parebant imperio, assignauit. Oppida præterea, vil-
las, arces, veftigalia immunitates, & iura pleraq; cōtulit: ab omniitē regū, principūq; iugo exemit. Tāta etiā postea huius cœnobij maiestas fuit, vt Marchionē Badensē, & ex palati
natu plerosq; haberet feudales. Aliquanto post Dagobertum regē VVendelinus Abbas oppidū muro quadrato saxo cinxit, turrib. propugnaculis, aggere, vallo, fossis, & pomenis
munivit, ita paucis temporib. oppidum, natura alioquin munitum, humana industria auxit. Caterū prudens senatus VVissenburgensis p. me sollicitatus, fcriptis in hunc modū.
Inuenim⁹ in literis antiquis ciuitatē nostrā VVissenburgensē longē præcessisse cōstructionē monasterij, regēq; Francorū aduocatum habuisse in ea, à cuius tamen imperio Ab-
bas post extructum monasterium, semper exēptus fuit, sicut & hodie Rom. Imp. aduocatum habet in ea, q. in criminibus capitalibus nomine imperij ius dicit. Est. n. nostro æuo
ciuitas Impe. habetq; agrum vino ferendo aptissimum vñde & ciuium vñicum & p̄cipuum studium est colere vites, sicut & circumiacentium vicorum. Nec vulgare ibi crescit vi-
num, quippe quod defertur in Sueuiam, Bauariā, VVestrichā, Lutzelburgum, Brabantīā, & ad alias inferioris Germaniæ terras. Est etiam limes quidam per circuitum huius ciui-
tatis factus, alicubi ad vñum milliāre, alibi verō ad duo milliaria extensus, intra quem multi sunt vici, frumento & vino diuites, q. in fundatione Dagoberti Munusdatum, ob cō-
cessam immunitatē, & alia priuilegia vocatur, lapidibus altis & erectis signatus, intra quam fœpturam omnibus liberum est piscari in Lutra, & alijs amnibus, venari, aucupari, in
communibus syluis ligna secare, & pecora abigere ad communia loca. Qui verō extra hunc circuitum habitant, non possunt hæc agere impunes, quum præpositus, & consul ci-
uitatis hic iudices sint designati, possintq; animaduertere in huiusmodi præuaricatores. Si quidem olim Abbas, hodie verō præpositus (nam an. Christi 1121. Abbatia mutata est
in præposituram sacerdotum) vna cum consule & senatu VVissenburgensi habet summum imperium super syluas, amnes, & pascua in dicto Muneredato, possuntq; omnia age-
re, vt videbitur, subiectis commodum, citra cuiusq; contradictionem. Abundant VVissenburgenses castaneis, illisq; optimis, vñde parum habent lucri. Nam deuchuntur post
vindemiam vsque ad Turingos, & Saxones. Quin & naues illis oneratae transmittuntur in partes inferiores, & perueniunt vsque ad Angliam.

R V B E A Q V V M.

R V B E A Q V V M, vulgò Rufach, antiquissimum Alfatia oppidum, vetustissimam Franciæ regibus residentiā præbens, conditum est à Romanis anno secundo olympiadis
233. ab vrbe condita 914. Iunio Rustico & Aquilano consulibus, M. Antonio & L. vero eius fratre, apud Romanos regnantibus, Anno à natiuitate Christi 164. Nomen ci-
uitatis impostum ferunt, à fluuiolo, qui in valle D. Georgij non procul à pago Sultzmat oritur, ac rubeo alueo per agros ac vineas fluens, ob multas commoditates ab vi-
be excipitur. Incolæ cum hodie Ombach vocant, qui tamen ab aqua, quæ ex alui splendore rubea esse videbatur, Rotbach (vt ex antiquissimis annalibus apparet) olim dictus,
vbi quoque eandem appellationem dedit, quæ etiamnum Latino nomine satis commodè exprimitur. Rubeaquum enim quasi rubea aquæ oppidum dicimus. Hoc oppidum
magnificis primum ædificijs ac duplici suburbio extructum. Romanæ nobilitatis diu fuit hospitium, quæ ob terræ fertilitatē omniumq; rerum, quæ ad vsum hominum sunt ne-
cessaria, abundantiam, ad annos fere 500. hoc inhabitauit. Ad eius Reip. conseruationem condiderunt leges optimas, in primis autem contra fures grauissimam instituerunt
actionem, eamq; tam seueram, vt inde ad nostram vsque tempestatem per Germaniam tritum factum sit proverbium, *Der alte Galgen zu Rufach hat gut Eichenholz*. Por-
rō cum Austrasij regni tempore Franci profligatis Romanis, Alfatiam finitimaq; occupasset. Dagobertus IX. Francorum Rex potentissimus Rubeaquum tenens, in ipsa vrbe,
versus occidentem, loco natura munitissimo, Anno à redemptione humani generis 613. arcem edificauit, quam vel à magna lapidum mole, tutissimamq; contra hostes præsidio,
Ifenburg, hoc est Ferriburgum, vel vt alij volunt, ab lide frugum inuentrice (quam ob globæ fertilitatem in eo colle antiquitus cultam arbitrantur) Ifisburg nominare voluit.
Dagobertus parata iam regia sibi sede, vt à gentiliū superstitionibus, ad verum Dei cultum auocaret populum, Amandum Vltraiectinæ ecclesiæ Episcopum, virum eo tempo-
re doctrina & pietate conspicuum, ad se vocat. Cui cum circa annum Christi 638. Sigisbertum filium, quem ex Mechilde Saxonum ducissa natum habebat, vera in Christum fide
erudiendum, dedisset, voluit vt etiam post fidei confessionē in arce Ifenburg multorum in conspectu, ab eodem Episcopo in nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis baptizaretur.
Quo facto, Amandus ad Euangelij propagationem primus Argentinensium Episcopus, ac ouium Christi per Alfatiam vigilantissimus pastor factus, populum ab errore ad Dei
cultum pertraxit. Cumq; Sigisbertus generosus adolensces postea, nempe circa annum Christi 646. prope Ebersheim vñter venationē feras insectaretur, equo feroci deiectus,
& ab apro spūmante læsus, semianimis à suis est inuentus. Mittuntur igitur à Dagoberto nuncij ad Arbogastum Aquitanum, quē post Amandum ad Episcopatum Argentinen-
sem promouerat, vt ad Sigisbertum animam exhalantem properaret. Venit illic Episcopus, & dum preces pro Sigisberto ad Deum fundit, adolecens integre sanitati restituitur.
Pro quo pietatis officio Dagobertus rex, Ecclesiæ Argentinensi Rubeacum oppidum, totamq; eam ditionem dono dedit, quam adhuc hodiè Munusdatum, incolæ autem cor-
rupte Mundot appellant. Longē post oppidum Rubeacum se cepit exterius innotescere, & magni nominis fieri à peregrinatione, quæ ex diuersis regionibus ad D. Valentium
facta est. Valentinus enim cum anno à Christo nato 260. Romę sub Claudio Imper. vñ cum multis alijs ob fidei confessionem, martyrio coronatus esset, reliquiæ eius apud San-
ctam Potentianam ad annos 741. seruatae, & deinceps sub Syluestro secundo Romano Pontifice Rubeacum, aliqua ex parte translatae, eius peregrinationis, quæ ad S. Valent. tam
crebro facta est, occasione dederunt, quæ inceptis paruis initijs Ann. Dom. 101. Cum autem in rebus mortalium nihil sit perpetuum, ac vicissitudine rerum veluti æstuario quo-
dam fluxu refluxuq; ferantur omnia, vix dici potest, quantis hæc ciuitas post tantam felicitatem, in qua plus, quàm annos mille confluata fuit, ærumnis ac periculis postea ex-
posita fuerit. Quæ si audis lector, & historiarum amans scire desiderat, Munsteri Cosmographiam consulat.

C O L M A R I A.

C O L M A R I A, imperialis est & elegans ciuitas, excitata olim, vt putant, post excidium Argentuarie (quæ hodie comitatus est Horburgensis) optimo loco sita, quæ multis
retroactis temporib. iniquis fortunæ casibus aliquandiu afflictā fuit. Nam priusquam Rudolphus Habspurgensis Romani regni coronā adipisceretur, erant factiones in
ciuitate, quidā enim adhærebant Episcopo Argentinensi, amotusq; fuit, propterea ab officio Scultetus Rosselman. Qui id agere ferēs, adiunxit se memorato comiti Rudol-
pho, captoq; consilio, fecit se in vase vinario inferri in ciuitatem ad propinquos & amicos suos, quibus tantum egit, vt noctu porta vna aperiretur, atq; comes Rudolphus in-
tromitteretur cum exercitu suo, quē ciues, nolent, vellent, coacti fuerunt suscipere dominū. Postea an. 1202. tentabat Epūs Argentinensis cū auxilio nobiliū, qui p. circuitū ciui-
tatis habitabant, ciuitatem cursim occupare. Vñde noctu appropinquant, auxilio quorundā ciuium intromissi, magnam intra mœnia excitarunt tragediam, excitataq; pug-
na interfecerunt Scultetū. At ciues tā viriliter resistebant hosti, vt multis occisis reliquos pellerent vrbe. Cumq; in subsequentijs annis Rudolphus eligeretur in Romanorū Re-
gē & Colmarienses nolent eum agnoscere regē, mouit expeditionē contra eos, obsidioneq; cingens, multauit eos pro quatuor millibus marcarum argenti. Deinde ann. Chri-
sti 1292. obsedit hanc ciuitatem sibi rebellem, Adolphus Comes de Nassou Rex Romanorum, cepitq; Anshelmum dominum à Rapolsteia & Scultetum, seu præfectum ciuitatis,
secumque abduxit, id quod supra quoque commemorauimus. Collegium Canoniorum D. Martini illic. Prioratus fuit quondam Benedictorum, ad monasterium vallis D. Gregorij
pertinens, vt alter ibidem, qui D. Petri dicitur, ad Paterniacum. Instituricem commemorant Bertham Reginam, ad cuius iurisdictionem nonnulla ex parte spectauit olim Col-
maria. Vñde etiam magni illinc Constantiensis præposituræ prouentus, quos ei Ecclesiæ hæc nobilissima donauit matrona. Cinxit muro hanc ciuitatem VVolphelinus Cæsa-
reus apud Hagenoiam præfectus, imperante Friderico II. Jacet in fertili planicie, à montibus itinere vñus horæ semota, habens circum circa copiam vini, & frumenti ex terra
redundantem, maximè autem præstat terra illa frumento, cepis, alijsq; hortalicijs, Tenet ista ciuitas medium Alfatia, distans vno milliario à *Keyfersperg/Ammerfweyle/*
Reichenweyer & Rapolweyer, quib. in locis optimum crescit vinum, & excellentius quod in Alfatia inuenitur. Alluitur ciuitas ipsa multis accurrentibus riualis amnium,
præsertim his, Louch, Dur, Fæcht, Ill, & quibusdam alijs minus celebribus, quorum quidam per prædia Colmariensium fluunt, secundiorēque reddunt terræ fundum. Quan-
do iacta fuerint prima huius loci fundamenta, incolæ planè ignorant, non tamen apud me dubium est, quin vna sit ex vetustioribus ciuitatibus, quæ in tractu Rheni à parte Gal-
liarum inueniuntur, mutato pristino nomine in nouum, quod hodie habet. Indicant tot monasteria virorum & mulierum, quæ habet ciuitas ista, quàm potens & opulenta fue-
rit iam à multis annis. Berthrada regina, mater Caroli Magni largita est Constantiensis sedi prædia sua, & veftigal, quod in vico Colmariensi dotis nomine possidebat. Vñde Hi-
storia Guelforum habet, quod D. Conradus Episcopus Constantiensis hoc oppidum commutatum pro alijs locis acceperit à fratre suo Rudolpho.

B V D E N I A.

C O G N I T V S fuit & inhabitatus locus iste, tempore Cornelij Taciti, atq; ante eius æuū, quum ille mentionem de eo faciebat, in hæc verba. Est locus amœnus, habetque
aquas salubres & arcem munitissimam iuxta præterfluentem amnem, qui hodie vulgò Limmat vocatur. Jacet autem hoc oppidum in Ergoia, & quàm primum flauium
traieceris, ingrederis Turgoiam. Oppidum est satis elegans & opulentum, in medio ferè Confœderatorum situm, quare & Heluetij omnia sua ibi celebrant comitia. Im-
minent oppido ab vna parte montes, ab alia verò alluitur magno flumine, nauigabili, & qui rapidissimi est cursus per quod à Tyguro in Rhenum venitur. Non longē infra op-
pidum, ad iactum scilicet validæ bombardæ, est viculus quidam super flumen pulcherrimus, in vsum balnearum fabricatus. Area perampla est media parte vici, & circum hospi-
tia magnifica, multarum receptacula gentium. Singulæ domus sua habent balnea interius, in quibus abluuntur hi soli, qui ad eas diuerterunt. Balnea enim publica, tum priuata
numerantur 30. præter ea, quæ vltra flumen scaturiunt, vbi & quedam domus constrinctæ habentur, in quibus rustici plerunq; thermis fruuntur. Sicq; citra & vltra flumen, imò &
in ipso flumine ebulliunt aquæ calidæ. Calor est tantus in sua origine, vbi aqua è terra emanat, vt eum nudo corpore ferre nequeas. Publica balnea duo tantū existunt, lauacla ple-
bis & ignobilis vulgi, ad quæ omnium affluentium fex descendit. At balnea, quæ in domibus sunt priuatorum, perpolitæ sunt, & ipsi viris, foeminisq; communia, tabulata quæ-
dam eos fecerunt, & in his fenestrellæ per plures demissæ, quibus & vñ potare, simul colloqui, & vtriq; ridere & attricare queant. Nec desuper cingunt deambulatoria, in qui-
bus conspiciendi, confabulandiq; causa, homines consistunt. In ipsis aquis sæpe de symbolis edunt, composita mensa desuper aquam natante. Thermæ quæ citra fluium à par-
te oppidi existunt, maiores, & quæ vltra sunt, minores vocantur. Confluit illuc, etiam à remotis partibus, innumerabilis multitudo, nobilium pariter & ignobilium, non tam va-
letudinis, quàm voluptatis causa.